

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност “Доцент” по професионално направление 5.13. “Общо инженерство”, учебна дисциплина “История на изкуството и дизайна” за катедра “Индустириален дизайн” при Машинно-технологичен факултет, Технически университет – Варна, обявен в ДВ бр. 77/06.10.2015 г.

Автор на рецензията: проф. д-р Красимира Коева,

Национална художествена академия – София, Катедра “Изкуствознание”

Член на научно жури, определено със Заповед №39/18.I.2016 г. на Ректора на Техническият университет – Варна

В конкурса за “доцент” се е явил един кандидат – Момчил Тодоров Тачев, доктор по изкуствознание и изобразителни изкуства, гл. асистент в катедра “Индустириален дизайн” на Машинно-технологичния факултет към Технически университет – гр. Варна

Обща характеристика на научноизследователската и научноприложната дейност на кандидата. Общо описание на представените материали.

За конкурса кандидатът е представил 30 научни труда, от които 5 са свързани с придобиването на ОНС “доктор” през 2004 г. (автореферат на дисертацията и 4 публикации по темата на дисертацията). Другите 25 труда, създадени след 2004 г. включват 1 монография – “Изкуството на камуфлажния дизайн” (изд. “Стено”, Варна, 2015 г., 126 стр); 5 публикации в чужбина (3 на английски, 1 на руски и 1 на български език); 4 статии в списания, 13 доклада, публикувани в сборници и 2 учебника и учебни пособия (в съавторство).

Наред с това, М. Тачев е представил и списък за участията му в 4 научни проекта, в 27 реализирани дизайнерски проекта и текстове към откривания на 12 художествени изложби.

Общият брой и качеството на представените научни трудове са съобразени и покриват напълно изискванията на Правилника за условията и реда за заемане на академичните длъжности в ТУ – Варна.

Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Професионалната подготовка на Момчил Тачев сякаш следва своя вътрешна и логична стратегическа линия, която се оказва много успешна и плодотворна:

През 1989 – 1994 г. той завършва Средното специално училище по промишлен дизайн “Дечко Узунов” – в гр. Казанлък, считано и до сега за най-доброто у нас в тази област.

1994 – 2000 завършва ОКС “Магистър” в Националната художествена академия в София, специалност “Изкуствознание” с отличен успех и с дипломна работа на тема “Най-нови тенденции в пространствения дизайн в края на ХХ век”.

2000 – 2003 г.е редовен докторант по специалност “Ергономия и промишлен дизайн” в Техническия университет – гр. Варна.

2004 г. получава ОКС “Доктор” по научната специалност “Изкуствознание и изобразителни изкуства” - 05.08.04 за дисертационния труд на тема “Модулни градски обекти – спирки за обществен транспорт: проблеми, тенденции и алтернативи за тяхното решаване от дизайнерски и ергономичен аспект”.

Присъствала съм на тази защита и мога да потвърдя, че тя премина много успешно и направи силно впечатление на членовете на Специализирания научен съвет, които го потвърдиха в изказванията си и в гласуването.

От 2004 г. д-р Момчил Тачев е асистент в катедра “Индустриален дизайн” при МФТ, където от 2008 г. и до сега е главен асистент. За този период се е утвърдил като уважаван преподавател, водил лекции и упражнения по 9 основни дисциплини за ОКС “Магистър” и ОКС “Бакалавър”, сред които: История на изкуството и дизайна, Съвременни концепции в дизайна, Естетика на съвременното, Формообразуване и др. През периода 2004 – 2015 г. той е бил научен ръководител на 28 дипломанти и рецензент на 85 дипломни работи, изнасял е лекции в 4 европейски университета към програмите за международна мобилност по програма “Еразъм” в Словакия (Нитра), Италия (Флоренция), Великобритания (Лондон) и Румъния (Брашов). Има и няколко важни специализации: по Компютърни методи на проектиране, по Ергономично и дизайнерско проектиране, по Специализиран английски език за академични цели.

Всичко това доказва отличната и богата професионална специализация на Момчил Тачев и го представя като преподавател с широк спектър на познания и

модерни, актуални компетентности, разширяващи кръгозора и уменията му в областта на неговата педагогическата реализация.

Основни научни и научноприложни приноси

Следвайки хронологията на теоретичните изследвания на М. Тачев след 2004 г., т.е. след присъждането на научната степен “доктор”, ще спомена най-напред някои публикации, продължаващи в известна степен насоката на изследванията му, посветени на дизайна на градската среда:

- “Актуални тенденции при българския дизайн за града в контекста на многообразието на архитектурната среда” (“Известия на съюза на учените – Варна”, 2012 г.)
- “Дизайн на градската среда в България – развитие, проблеми и алтернативи” (доклад от заключителната конференция на СУБ в “Месеца на науката”, Варна, 2015 г.)

В тези статии, наред с професионалното изследване от чисто дизайнерска гледна точка, свързана с проблемите на градската среда в някои български градове (Варна, Бургас, Пловдив и др.) – заслони, места за почивки, за велосипеди, детски площадки и др., които са сравнени по съответните показатели с важни европейски туристически центрове като Париж, Марсилия, Палма де Майорка и т.н., не по-малко внимание е обърнато и на чисто социалния, злободневен момент, който, според автора, често доминира: напр. липса на модерна визия към експонирането на историческите паметници на гр. Варна, разрушаването (от комерсиални подбуди) на по-стари, но знакови сгради, както и “...плагиатството, кампанийността, сляпото копиране на принципи и концепции, създадени за други урбанистични условия ... незавършеност и недоизпипване по отношение на детайлите и т.н.”. Като се добави и използването на евтини и нискокачествени материали, картината е до болка позната от десетилетия. В случая, гражданската съвест на автора, подкрепена от професионалната му компетентност правят тези изследвания значими, разбираеми и добре приемани от широката общественост. М. Тачев посочва и една от главните причини за тези “беди” – невключването (вероятно умишлено) на подготвен специалист – дизайнер, наред с архитекта и инженера, в обсъждането на урбанистичните проекти. Липса, която неминуемо се откроява в повечето случаи.

В другата посочена статия, посветена на актуалните тенденции в българския градски дизайн в контекста на архитектурната среда е обърнато внимание на стиловите тенденции на постмодернизма, на т.нар. хай-тек технологии и т.н. Тук авторът убедително посочва сложното съжителство и опитите за сближаване на универсалните принципи на градското “формоизграждане” с неговата модерна и актуална елитарност, паралелно с противоположната и устойчива тенденция, свързана с традиционни и еkleктични елементи. Авторът справедливо отбелязва, че у нас “...се засилва интересът към местното, било то етносно, национално или регионално. Определени реплики, конструктивни принципи или похвати от други исторически епохи и локални култури оживяват отново, често стилизирани и преродени в съвременната градска среда.” По този начин глобализацията в естетически аспект и в световен мащаб, новите материали и технологии, тяхната практичност бавно и необратимо се вписват и изместват остарелите концепции. М. Тачев убедително доказва как това се случва у нас. Оценявам тези статии като много успешни, както с професионалната вещина на анализиране на проблематиката, така и с полемичния им характер.

Основният хабилитационен труд на М. Тачев за настоящия конкурс за доцент е публикуваната през 2015 г. монография “Изкуството на камуфлажния дизайн” (126 стр, и библиография от 139 източника). На пръв поглед може да изглежда странно автор, занимавал се продължително и сериозно с дизайн на градската среда и на триизмерното материално формообразуване, да се ориентира към толкова различен и “несвойствен” материален носител – текстила и неговата двуизмерна плоскост. Това определя и новия специфичен подход към тематиката – а именно в зоната на цвета и на възможностите му за сугестия, на цветознанието и на оптиката, свързана с човешкото зрение. Този избор, явно не е случаен за автора. Той е важен етап в осмислянето на възможностите и на гледните точки към дизайна и към способностите му за друг вид послания – на въображението, на зрителните илюзии и измами. Авторът се справя блестящо с тези нови задачи и предизвикателства – те са за него сякаш израз на вътрешна необходимост в този момент от творческия му път.

Такъв тип изследване в нашата литература е напълно новаторско. По принцип съчиненията, посветени на униформеното облекло, което най-често е свързано с изискването за камуфлажен ефект, са много малко – вероятно по обясними причини. Аз обаче, очевидно имам някакъв късмет, защото ми се случи да се срещна по-обстойно, при това от две различни гледни точки, с тази тема, към която, признавам, не бих проявила предварителен и спонтанен интерес.

Споменавам това, защото преди няколко години бях научен ръководител на Александър Вълков в Националната художествена академия и на дисертационния му труд “Български военни униформи 1879 –1945 г.”, впоследствие публикуван от Военното издателство (2010) и цитиран добросъвестно от Момчил Тачев.

Първата гледна точка, тази на Ал. Вълков е през погледа на художника-илюстратор, който обръща внимание на силуета на фигурата с униформа, на общото изъчване на пропорциите и на формите, на детайлите и на многобройните военни аксесоари (нашивки, почетни лентички, кокарди, оръжие и т.н.). Момчил Тачев също споменава, че с проектирането на униформеното облекло, особено на войската и армията, са се занимавали предимно художници (известен факт е, че един от първите български “модни дизайнери” на военно облекло е княз Ал. Батенберг, а негова акварелна скица-проект за българска военна униформа, близка до английската, се пази в Музея на Висшето военно училище във В. Търново). Такава гледна точка – на добрия художник-рисувач-проектант е, разбира се, много важна. Но с натрупването на военен практически опит, особено през XX в. се очертава ролята на друг вид специалист – на дизайнера, съсредоточил усилията си в областта на “висшия пилотаж” – на сполучливите камуфлажни ефекти. Именно по тази причина изследването на Момчил Тачев е изключително актуално и пригодно.

Наред с най-използваните цветове във военните униформи – таки, сиво, зелено, кафяво (в зависимост от терена и сезона), които М. Тачев проследява във времето и в различните водещи армии – на Русия, Германия, Италия през I-та Световна война, авторът достига до важната и на пръв поглед трудно допустима точно за армейското облекло безспорна връзка с живописата на европейския модернизъм от края на XIX и първата половина на XX в. – с импресионизма, фовизма, кубизма, футуризма, експресионизма, абстракционизма, с по-късните оп-арт, “Dazzle” ефект и т.н. Анализите на М. Тачев, съпроводени с препратки към конкретни художници-модернисти и с подходящ изобразителен материал (снимки на увеличени детайли от знакови картини) са изключително находчиви и убедителни, не толкова за самите потребители на униформите, колкото за изкушените от модерното изкуство на XX в. читатели, за студентите по дизайн и живопис и т.н.

Изследването на М. Тачев проследява развитието на военните камуфлажни облекла в българската армия до наши дни и неизчерпаемите възможности за удачни и оригинални решения в тази посока. Приведени са примери за прилагане на поантилистично-дифузионния принцип, на принципа на модулите, на растера,

на фракталите, на “дигитализиране” и геометризиране, които, обаче не винаги са удачно съобразени с най-съвременните световни решения в тази област и тук тонът на автора е отново доста полемичен. Посочени са и най-нови тенденции от проектиране на камуфлажното облекло в световен мащаб, породени от необходимостта то да не бъде разпознато и “доловено” от модерните уреди за нощно наблюдение и за топлинно излъчване . Освен с широките и задълбочени познания на автора в тази област, монографичният труд е свидетелство и за неговите безспорни качества по отношение на научното изследване: от събирането на изворовия материал до осмислянето му и до извеждането на ясни и точни концепции, формулировки и изводи. М. Тачев не се задоволява с това да назове фактите по отношение на типологизирането и систематизирането на цветовите решения в камуфлажното облекло – той търси обяснението за психологическото и зрително въздействието на конкретните решения, на начините за тяхното постигане. В това отношение приносните моменти в изследването са безспорни – още от самия избор на темата - неразработвана по този начин в българската литература, от доброто познаване на фактологията, до задълбочените проучвания в областта на цветознанието. Ясният и точен език на изложението, логичната мисъл и стегнатата фраза са допълнителният удачен компонент за успешната комуникация с читателите.

Заклучение

На базата на всичко, споменато до тук, считам, че кандидатът за “доцент” Момчил Тодоров Тачев е покрил напълно и дори е надскочил изискванията за подобен конкурс. Неговите теоретични познания в областта на дизайна и на история на изкуството, чисто художествените му практически реализации, ерудицията и високото интелектуално равнище на всички негови професионални изяви ще бъдат от изключително важно значение за педагогическата му дейност като преподавател в учебната дисциплина “История на изкуството и дизайна” в катедра “Индустириален дизайн” при Машинно-технологичния факултет на Техническия университет в гр. Варна. Затова напълно убедено и с удоволствие препоръчвам на Научното жури да избере Момчил Тодоров Тачев на академичната длъжност ”доцент”.

Рецензент:

/проф. д-р Красимира Коева/